

Βρυξέλλες, 6.3.2018
COM(2018) 87 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**σχετικά με τη δυνατότητα εισαγωγής ορισμένων απαιτήσεων για την προστασία των
ψαριών κατά τη θανάτωση**

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. Εισαγωγή

Τα εκτρεφόμενα ψάρια καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 του Συμβουλίου για την προστασία των ζώων κατά τη θανάτωσή τους («ο κανονισμός»)¹. Ωστόσο, στα εκτρεφόμενα ψάρια εφαρμόζεται μόνο η γενική διάταξη του άρθρου 3 παράγραφος 1, δηλαδή ότι «τα ζώα προφυλάσσονται από κάθε είδους πόνο, αγωνία ή ταλαιπωρία που μπορεί να αποφευχθεί, κατά τη θανάτωση και τις σχετικές εργασίες».

Επιπλέον, το άρθρο 27 παράγραφος 1 του κανονισμού ορίζει ότι «η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση σχετικά με τη δυνατότητα εισαγωγής ορισμένων απαιτήσεων όσον αφορά την προστασία των ψαριών κατά τη θανάτωσή τους, οι οποίες να λαμβάνουν υπόψη τα μελήματα προστασίας των ζώων καθώς και τον κοινωνικοοικονομικό και τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο».

Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι η συμμόρφωση με το άρθρο 27 παράγραφος 1 του κανονισμού. Η έκθεση περιλαμβάνει ανάλυση του κοινωνικοοικονομικού αντίκτυπου κατά τη στιγμή της σφαγής. Ωστόσο, δεν εξετάζει τον δυνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο καθώς αυτός θεωρείται αμελητέος κατά τη στιγμή της θανάτωσης².

Η έκθεση αποτελεί επίσης μια από τις δράσεις που περιλαμβάνονται στη στρατηγική της ΕΕ για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων για το διάστημα 2012-2015³.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός για την Υγεία των Ζώων (ΟΙΕ) έχει εγκρίνει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις πτυχές καλής μεταχείρισης κατά την αναισθητοποίηση και τη θανάτωση των εκτρεφόμενων ψαριών που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση⁴. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές έχουν αξία και εντός της ΕΕ, καθώς όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι μέλη του ΟΙΕ.

Για τα κύρια είδη ψαριών που εκτρέφονται στην ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) δημοσίευσε το 2009 διάφορες γνώμες σχετικά με τις πτυχές της καλής μεταχείρισης όσον αφορά τα κύρια συστήματα αναισθητοποίησης και θανάτωσης⁵. Από

¹ ΕΕ L 303 της 18.11.2009, σ. 1.

² Γενικότερα, ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος της παραγωγής των υδατοκαλλιεργειών είναι σημαντικός και, κατά συνέπεια, έχει προσδιοριστεί ως ένας από τους τέσσερις τομείς προτεραιότητας στις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ:
http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/aquaculture/index_el.htm

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων κατά το διάστημα 2012-2015, COM(2012) 6 final/2.

⁴ Aquatic Animal Health Code, Chapter 7.3 Welfare aspects of stunning and killing of farmed fish for human consumption (Κώδικας υγείας υδρόβιων οργανισμών, κεφάλαιο 7.3, Πτυχές καλής μεταχείρισης σε σχέση με την αναισθητοποίηση και τη θανάτωση εκτρεφόμενων ψαριών που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο).
http://www.oie.int/index.php?id=171&L=0&htmfile=chapitre_welfare_stunning_killing.htm

⁵ Επιστημονικές γνώμες της ομάδας για την υγεία και την ορθή μεταχείριση των ζώων κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις πτυχές της καλής μεταχείρισης κατά ζωικό είδος στα κύρια συστήματα αναισθητοποίησης και θανάτωσης των εκτρεφόμενων ψαριών.
Εκτρεφόμενος κυπρίνος <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1013>
Εκτρεφόμενη ιριδίζουσα πέστροφα <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1012>
Εκτρεφόμενο λαβράκι και εκτρεφόμενη τσιπούρα <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1010>

αυτές προέκυψε ότι ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την προστασία της καλής μεταχείρισης της ψαριών κατά τη στιγμή της θανάτωσης. Εντοπίστηκαν οι κυριότερες πηγές κινδύνου με τη χρήση μιας προσέγγισης βάσει κινδύνου:

- 1) χειρισμός ή διαδικασίες σχετικές με τον χειρισμό (π.χ. συνωστισμός, άντληση, χρόνος παραμονής έξω από το νερό)
- 2) ποιότητα των υδάτων στη δεξαμενή/κλωβό
- 3) μέθοδοι αναισθητοποίησης και θανάτωσης.

Η EFSA κατέληξε στο συμπέρασμα ότι πολλές από τις μεθόδους και μεγάλο μέρος του εξοπλισμού που χρησιμοποιούνται έχουν ως αποτέλεσμα τη μη ικανοποιητική μεταχείριση των ψαριών. Για τον λόγο αυτό, η EFSA πρότεινε ορισμένες συστάσεις, τόσο σχετικά με τις εργασίες που προηγούνται της σφαγής όσο και σχετικά με τις εργασίες της αναισθητοποίησης και θανάτωσης. Τονίστηκε επίσης ότι είναι πολλές οι ευκαιρίες που υπάρχουν για την ανάπτυξη νέων μεθόδων αναισθητοποίησης ή θανάτωσης για όλα τα είδη ψαριών που αξιολογήθηκαν.

Για να υποστηριχθεί η εκπόνηση της παρούσας έκθεσης, ανατέθηκε, το 2016, η διενέργεια ανεξάρτητης μελέτης από επιλεγμένο εξωτερικό ανάδοχο⁶. Σκοπός της εν λόγω μελέτης ήταν να συγκεντρώσει στοιχεία σχετικά με τις τρέχουσες πρακτικές καλής μεταχείρισης των ψαριών στην ευρωπαϊκή υδατοκαλλιέργεια, ιδίως σε ό,τι αφορά τη σφαγή των εκτρεφόμενων ψαριών, και να αναλύσει σε ποιο βαθμό παραμένουν άλυτα ορισμένα θέματα που συνδέονται με την καλή μεταχείριση των ψαριών. Ελήφθησαν υπόψη το κόστος της τήρησης ορθών πρακτικών καλής μεταχείρισης, η οικονομική κατάσταση, ο αντίκτυπος στην ανταγωνιστικότητα, καθώς και άλλοι παράγοντες. Η μελέτη επικεντρώθηκε σε πέντε κύρια εκτρεφόμενα είδη ψαριών σε μια σειρά επιλεγμένων χωρών του ΕΟΧ για να δώσει μια γενική παρουσίαση της τρέχουσας κατάστασης στον ευρωπαϊκό κλάδο υδατοκαλλιέργειας: σολομός του Ατλαντικού (θαλάσσια ψυχρά ύδατα)· κυπρίνος και ιριδίζουσα πέστροφα (γλυκά ύδατα), καθώς και λαβράκι και τσιπούρα (Μεσόγειος) όπως περιγράφεται στον πίνακα 1 κατωτέρω.

Τα διεθνή πρότυπα του ΟΙΕ σχετικά με την καλή μεταχείριση των ζώων κατά τη μεταφορά και κατά την αναισθητοποίηση και τη θανάτωση εκτρεφόμενων ψαριών που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση χρησιμοποιήθηκαν ως σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση των πρακτικών καλής μεταχείρισης. Ελήφθησαν επίσης υπόψη οι συστάσεις της EFSA για τη σφαγή. Η μελέτη κάλυψε την περίοδο 2009-2013⁷, ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση τυχόν αλλαγών ή μετατοπίσεων προς μεθόδους χειρισμού, μεταφοράς και αναισθητοποίησης/θανάτωσης που απαιτούνται με βάση τα πρότυπα του ΟΙΕ ή προτείνονται από την EFSA. Για να εξασφαλιστεί η ευρεία και αξιόπιστη συλλογή δεδομένων, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, π.χ. κράτη μέλη, κλάδος παραγωγής, επιστήμονες, κατασκευαστές

⁶ Εκτρεφόμενος σολομός του Ατλαντικού <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1011>
Καλή μεταχείριση των εκτρεφόμενων ψαριών: Κοινές πρακτικές κατά τη μεταφορά και την τελική σφαγή (2017) <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/facddd32-cda6-11e7-a5d5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-49981830>

⁷ Πρόκειται για τα πλέον πρόσφατα έτη για τα οποία η Eurostat και η ΕΤΟΕΑ (Επιστημονική, Τεχνική και Οικονομική Επιτροπή Αλιείας) διαθέτουν αριθμητικά στοιχεία σχετικά με την παραγωγή και τις οικονομικές επιδόσεις του κλάδου.

εξοπλισμού και οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καλής μεταχείρισης των ζώων ενημερώθηκαν και συνεισέφεραν μέσα από ανοιχτές και στοχευμένες διαβουλεύσεις.

Η παρούσα έκθεση βασίζεται στις παρακάτω πηγές πληροφοριών:

1. την προαναφερθείσα μελέτη σχετικά με την καλή μεταχείριση των εκτρεφόμενων ψαριών, η οποία περιλαμβάνει:
 - έρευνα τεκμηρίωσης: ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και έρευνες σε βάσεις δεδομένων με χρήση στοιχείων από την Επιστημονική, Τεχνική και Οικονομική Επιτροπή Αλιείας (ΕΤΟΕΑ)⁸ και την Eurostat· δεδομένα που προέρχονται από άλλες πηγές συμπεριλαμβανομένων των τομεακών οργανώσεων σε επίπεδο ΕΕ, ΕΟΧ (Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος) και σε εθνικό επίπεδο·
 - Διαβούλευση: δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσω διαδικτυακής έρευνας· στοχευμένες συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενα μέρη και ομάδες εστίασης, όπως εκπρόσωποι ενώσεων υδατοκαλλιέργειας, εθνικές και περιφερειακές διοικήσεις, ομάδες παραγωγών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, κατά περίπτωση ανάλογα με τις διάφορες χώρες που καλύπτονται από τη μελέτη·
2. την έκθεση επισκόπησης της Επιτροπής σχετικά με την υλοποίηση των κανόνων για την υδατοκαλλιέργεια ψαριών με πτερύγια⁹.

Πίνακας 1. Κράτη του ΕΟΧ που περιλαμβάνονται στη μελέτη¹⁰

Είδη ψαριών	Χώρα στη μελέτη	Ευρωπαϊκή κατάταξη ανά παραγωγή	Παραγωγή (σε τόνους) 2014 *	Είδος παραγωγής
Σολομός του Ατλαντικού 	Νορβηγία (NO) Ηνωμένο Βασίλειο (UK) Ιρλανδία (IE)	1 2 4	1.290.000 163.347 10.000	Θαλάσσια ψυχρά ύδατα
Κυπρίνος 	Πολωνία (PL) Τσεχική Δημοκρατία (CZ) Γερμανία (DE)	1 2 4	18.000 17.833 5.285	Γλυκά ύδατα

⁸

http://ec.europa.eu/fisheries/partners/stecf/index_en.htm

⁹

Έκθεση επισκόπησης σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για την υδατοκαλλιέργεια ψαριών με πτερύγια (2015) http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=95

¹⁰

Οι πίνακες και τα γραφήματα προσαρμόστηκαν από τη δημοσιευμένη έκθεση της μελέτης «Welfare of farmed fish: common practices during transport and at slaughter» (Καλή μεταχείριση των εκτρεφόμενων ψαριών: κοινές πρακτικές κατά τη μεταφορά και τη σφαγή) <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/facddd32-cda6-11e7-a5d5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-49981830>

Ιριδίζουσα πέστροφα (Μεγάλη (L) και μέγεθος μερίδας (P)) 	Δανία (DK) Γαλλία (FR) Ιταλία (IT) Πολωνία	(L4 και P3) (L3 και P4) (L9 και P2) (P5)	38.091 34.000 38.800 17.500	Γλυκά ύδατα
Λαβράκι 	Ελλάδα (GR) Ισπανία (ES) Ιταλία	2 3 4	42.000 17.376 6.500	Μεσόγειος (θερμά ύδατα)
Τσιπούρα 	Ελλάδα Ισπανία Ιταλία	1 3 4	71.000 16.230 8.200	Μεσόγειος (θερμά ύδατα)

* Πηγή FEAP (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Υδατοκαλλιεργητών), 2015¹¹ ** Εικόνες από:
https://ec.europa.eu/fisheries/marine_species_en

2. Βασικά πορίσματα

2.1. Πρακτικές καλής μεταχείρισης κατά τη σφαγή

Η διαδικασία σφαγής περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια: χειρισμός, ακινητοποίηση, αναισθητοποίηση και το τελικό στάδιο της θανάτωσης. Η αναισθητοποίηση πρέπει να επιφέρει απώλεια της αντίληψης και των αισθήσεων κατά τρόπο που να μην προκαλεί περιττή καταπόνηση, ταλαιπωρία ή πόνο. Με ορισμένες μεθόδους, η αναισθητοποίηση μπορεί να επιφέρει και τον θάνατο. Όταν η μέθοδος αναισθητοποίησης είναι αναστρέψιμη ή δεν προκαλεί θάνατο, θα πρέπει να ακολουθείται από μια μέθοδο θανάτωσης. Ο πίνακας 2 παρακάτω παρέχει μια επισκόπηση των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για την αναισθητοποίηση, την αναισθητοποίηση/θανάτωση και τη θανάτωση, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους.

Πίνακας 2. Επισκόπηση των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για την αναισθητοποίηση, την αναισθητοποίηση/θανάτωση και τη θανάτωση, με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους

Αναισθητοποίηση ή αναισθητοποίηση/θανάτωση	Είδη ψαριών	Πλεονέκτημα	Μειονέκτημα
Ηλεκτρική αναισθητοποίηση	Σολομός του Ατλαντικού	- Μπορεί να επιτευχθεί άμεση αναισθητοποίηση.	- Απαιτείται αποτελεσματική μέθοδος θανάτωσης. - Μπορεί να προκληθεί

¹¹ FEAP, 2015, Έκθεση για την ευρωπαϊκή παραγωγή υδατοκαλλιεργείας 2005-2014
www.feap.info/shortcut.asp?FILE=1402

Αναισθητοποίηση ή αναισθητοποίηση/θανάτωση	Είδη ψαριών	Πλεονέκτημα	Μειονέκτημα
	Ιριδίζουσα πέστροφα Κυπρίνος	- Επιτρέπει τον τεμαχισμό σε φιλέτα προτού επέλθει η νεκρική ακαμψία.	βλάβη στο σφάγιο· - Μπορεί να επηρεαστεί η ποιότητα των προϊόντων, μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχημένη αναισθητοποίηση* λόγω διαφορών στην αντίσταση των ψαριών.
Αναισθητοποίηση με διοξείδιο του άνθρακα (CO ₂)	Ιριδίζουσα πέστροφα		- Μεγάλη καταπόνηση
Κρουστικό πλήγμα	Σολομός του Ατλαντικού	- Μπορεί να επιτευχθεί άμεση αναισθητοποίηση. - Όταν επιφέρεται σωστά, δεν υπάρχει ανάκαμψη. - Επιτρέπει τον τεμαχισμό σε φιλέτα προτού επέλθει η νεκρική ακαμψία.	- Κίνδυνος να αποτύχει η αναισθητοποίηση λόγω διαφορών στο μέγεθος. - Μπορεί να προκληθεί βλάβη στο κεφάλι
	Κυπρίνος	- Όταν επιφέρεται σωστά, δεν υπάρχει ανάκαμψη.	- Το κρουστικό πλήγμα με το χέρι μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχημένη αναισθητοποίηση. - Μπορεί να προκληθεί βλάβη στο κεφάλι
	Ιριδίζουσα πέστροφα	- Όταν επιφέρεται σωστά, δεν υπάρχει ανάκαμψη.	- Το κρουστικό πλήγμα με το χέρι μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχημένη αναισθητοποίηση.
Ψύξη ζωντανών ψαριών με CO ₂	Σολομός του Ατλαντικού	- Η καθυστέρηση της νεκρικής ακαμψίας επιτρέπει τον τεμαχισμό σε φιλέτα	- Τα ψάρια δεν αναισθητοποιούνται - Η μέθοδος προκαλεί καταπόνηση.
Ασφυξία με εμβύθιση σε πάγο ή παγόνερο	Λαβράκι Τσιπούρα Ιριδίζουσα πέστροφα	- Εύκολη στην εφαρμογή. - Ποιότητα και ασφάλεια των τροφίμων	- Καταπόνηση των ψαριών λόγω της απότομης πτώσης της θερμοκρασίας.

* Αποτυχία αναισθητοποίησης συμβαίνει όταν η μέθοδος αναισθητοποίησης δεν εφαρμόζεται αποτελεσματικά. Για την ηλεκτρική αναισθητοποίηση και την αναισθητοποίηση με κρουστικό πλήγμα αυτό σημαίνει ότι δεν επέρχεται άμεση απώλεια των αισθήσεων.

Ο ΟΙΕ συνιστά τη χρήση ηλεκτρικών ή μηχανικών μεθόδων (π.χ. αναισθητοποίηση με κρουστικό πλήγμα) για τη θανάτωση των εκτρεφόμενων ψαριών. Οι άλλες μέθοδοι, συμπεριλαμβανομένων της ψύξης ζωντανών ψαριών με CO₂, της αναισθητοποίησης με CO₂, της ασφυξίας σε παγόνερο που ακολουθείται από ηλεκτρική αναισθητοποίηση και της ασφυξίας σε πάγο, δεν πληρούν τα πρότυπα του ΟΙΕ. Όπως διαπιστώνει η έκθεση που εκπονήθηκε στο πλαίσιο της μελέτης, η επίτευξη των προτύπων του ΟΙΕ κατά τη σφαγή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των ψαριών και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται, όπως περιγράφεται στις ακόλουθες παραγράφους.

Στην περίπτωση του σολομού του Ατλαντικού, τα πρότυπα του ΟΙΕ πληρούνται όταν η σφαγή γίνεται με κρουστικό πλήγμα, όπως είναι η κύρια μέθοδος σφαγής στη Νορβηγία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία. Ωστόσο, αυτό συμβαίνει σε μικρότερο βαθμό με την ηλεκτρική αναισθητοποίηση στην περίπτωση της οποίας τα ψάρια συχνά δεν προσανατολίζονται σωστά, γεγονός που οδηγεί σε ανεπαρκή αναισθητοποίηση. Η ψύξη ζωντανών ψαριών με CO₂, που δεν πληροί τα πρότυπα του ΟΙΕ, εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στη Νορβηγία και στην Ιρλανδία, αν και σε πολύ περιορισμένο βαθμό και αναφέρθηκε ότι η πρακτική αυτή θα καταργηθεί σταδιακά το 2018.

Τα πρότυπα του ΟΙΕ πληρούνται μόνον εν μέρει για τη σφαγή κυπρίνου στην Πολωνία, την Τσεχική Δημοκρατία και τη Γερμανία. Η πιο κοινή μέθοδος είναι το κρουστικό πλήγμα με το χέρι (κτύπημα στο κεφάλι). Ωστόσο, στην Πολωνία ο κυπρίνος εκτίθεται στον ατμοσφαιρικό αέρα επί διάστημα μέχρι και 10 λεπτών, μια πρακτική που προκαλεί καταπόνηση. Η ηλεκτρική αναισθητοποίηση χρησιμοποιείται επίσης στην Πολωνία, την Τσεχική Δημοκρατία και τη Γερμανία, αλλά υπάρχει έλλειψη πληροφοριών σχετικά με την αποτελεσματικότητα του εξοπλισμού για την εν λόγω μέθοδο.

Τα πρότυπα του ΟΙΕ για την ιριδίζουσα πέστροφα πληρούνται εν μέρει στη Δανία, τη Γαλλία και την Ιταλία, αλλά όχι στην Πολωνία. Η ηλεκτρική αναισθητοποίηση χρησιμοποιείται στη Δανία και την Ιταλία. Ωστόσο, τα στοιχεία σχετικά με την κατασκευή του εξοπλισμού είναι σπάνια και, συνεπώς, δεν είναι γνωστό κατά πόσον πληρούνται τα πρότυπα του ΟΙΕ για την ηλεκτρική αναισθητοποίηση. Το κρουστικό πλήγμα με το χέρι για την ιριδίζουσα πέστροφα πληροί τα πρότυπα του ΟΙΕ, με την προϋπόθεση ότι πραγματοποιείται σωστά. Η ασφυξία στον πάγο χρησιμοποιείται στη Δανία και την Πολωνία, αλλά δεν πληροί τα πρότυπα του ΟΙΕ. Στη Γαλλία χρησιμοποιείται ψύξη με εμβύθιση σε παγόνερο ακολουθούμενη από ηλεκτρική αναισθητοποίηση, και αναισθητοποίηση με CO₂ (σε περιορισμένο βαθμό), μέθοδοι εκ των οποίων καμία δεν πληροί τα πρότυπα του ΟΙΕ.

Η ασφυξία με εμβύθιση του λαβρακιού και της τσιπούρας σε πάγο εξακολουθεί να είναι η κύρια πρακτική σφαγής που χρησιμοποιείται στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία, αν και η ηλεκτρική αναισθητοποίηση εισάγεται σε περιορισμένο αριθμό εκμεταλλεύσεων σε πειραματική βάση.

Πίνακας 3: Περίληψη των σημερινών μεθόδων σφαγής με ένδειξη της τήρησης των προτύπων του ΟΙΕ

Είδη	Χώρα	Σφαγή
------	------	-------

ψαριών	στη μελέτη	Αποτελέσματα	Ανάλυση
Σολομός του Ατλαντικού	NO	+/-	Κρούση (πληρούνται τα πρότυπα) Ηλεκτρική αναισθητοποίηση εκτός νερού: μόνο το 25-30 % των ψαριών προσανατολίζονται σωστά, αν και το ποσοστό αυτό αυξάνεται (τα πρότυπα πληρούνται τα πρότυπα για το 25-30 %) Ψάρια που έχουν υποστεί ηλεκτρική αναισθητοποίηση και θανατώνονται με κοπή βραγχίων (δεν πληροί τα πρότυπα) ή με κρούση ή αποκεφαλισμό (πληρούν τα πρότυπα). Ψύξη ζωντανών ψαριών με CO ₂ (δεν πληροί τα πρότυπα).
	UK	✓	Τα πρότυπα πληρούνται
	IE	+/-	Κρούση Αναισθητοποίηση με CO ₂ για ποσοστό 7 - 8 % (δεν πληρούνται τα πρότυπα)
Κυπρίνος	PL	+/-	Κρούση με το χέρι Ηλεκτρικός εξοπλισμός αναισθητοποίησης όχι από μεγάλους παραγωγούς
	CZ	+/-	Ηλεκτρικός εξοπλισμός αναισθητοποίησης όχι από μεγάλους παραγωγούς και δεν εφαρμόζεται μέθοδος θανάτωσης
	DE	+/-	Κρούση με το χέρι Ηλεκτρικός εξοπλισμός αναισθητοποίησης όχι από μεγάλους παραγωγούς
Ιριδίζουσα πέστροφα	DK	+/-	Ηλεκτρικός εξοπλισμός αναισθητοποίησης όχι από μεγάλους παραγωγούς Επίσης ασφυξία με εμβύθιση σε πάγο
	FR	+/-	Κρούση με το χέρι Ωστόσο, χρησιμοποιούνται επίσης η αναισθητοποίηση με CO ₂ και η ψύξη σε παγόνερο που ακολουθούνται από ηλεκτρική αναισθητοποίηση
	IT	+/-	Ηλεκτρικός εξοπλισμός αναισθητοποίησης όχι από μεγάλους παραγωγούς
	PL	✗	Ασφυξία με εμβύθιση σε παγόνερο σε φορτηγό ή στην καλλιέργεια ή στο σφαγείο
Λαβράκι	GR	✗	Ασφυξία με εμβύθιση σε πάγο ή παγόνερο
	ES	✗	Ασφυξία με εμβύθιση σε πάγο ή παγόνερο
	IT	✗	Ασφυξία με εμβύθιση σε πάγο ή παγόνερο
Τσιπούρα	GR	✗	Ασφυξία με εμβύθιση σε πάγο ή παγόνερο
	ES	✗	Ασφυξία με εμβύθιση σε πάγο ή παγόνερο
	IT	✗	Ασφυξία με εμβύθιση σε πάγο ή παγόνερο

✓ OIE - πιθανό να έχουν επιτευχθεί τα πρότυπα του OIE

✗ OIE - πιθανό να μην έχουν επιτευχθεί τα πρότυπα του OIE.

+/- OIE - τα πρότυπα του OIE μπορεί να έχουν επιτευχθεί, ανάλογα με τη μέθοδο και τον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται.

Όσον αφορά τους κανόνες σχετικά με τις τεχνικές σφαγής για την πιστοποιημένη βιολογική παραγωγή υδατοκαλλιέργειας, τα πορίσματα της έκθεσης της Επιτροπής που αναφέρεται στην υποσημείωση 9 επιβεβαιώνουν ότι τηρείται το σύστημα των ελέγχων που συνδέονται με τη σφαγή, όπως αναφέρεται στο άρθρο 25 στοιχείο η) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008.

2.2. Εθνική νομοθεσία και κατευθυντήριες γραμμές

Το άρθρο 27 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο του κανονισμού επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εγκρίνουν εθνικούς κανόνες για την προστασία των ψαριών κατά τη σφαγή ή τη θανάτωσή τους στην περίπτωση έλλειψης ενωσιακών κανόνων. Η μελέτη διαπίστωσε ότι, ενώ τα κράτη μέλη και οι χώρες του ΕΟΧ που αποτέλεσαν αντικείμενο της μελέτης έχουν αναπτύξει εθνική νομοθεσία και κατευθυντήριες γραμμές, αυτές δεν ήταν τόσο καλά ανεπτυγμένες όσο εκείνες που αφορούν τα ζώα εκτροφής, αν και η κατάσταση βελτιώνεται καθώς αυξάνεται η ευαισθητοποίηση σχετικά με την καλή μεταχείριση των ψαριών.

Για τα πέντε είδη που καλύπτονται από τη μελέτη, ιδιωτικά πρότυπα που περιλαμβάνουν την καλή μεταχείριση κατά τη μεταφορά και τη σφαγή εφαρμόζονται κυρίως στον κλάδο του σολομού, σε μικρότερο βαθμό για την ιριδίζουσα πέστροφα και σε περιορισμένη κλίμακα για το λαβράκι και τσιπούρα. Ένας πολύ περιορισμένος αριθμός καλλιεργειών κυπρίνου καλύπτονται από ιδιωτικά πρότυπα καλής μεταχείρισης. Ο πίνακας 4 παρακάτω παρέχει μια πλήρη επισκόπηση των εθνικών νομοθεσιών, των κατευθυντήριων γραμμών και των ιδιωτικών προτύπων για τις χώρες που εξετάστηκαν.

Πίνακας 4: νομοθεσία και εθνικές κατευθυντήριες γραμμές ή κώδικες πρακτικών που ρυθμίζουν πτυχές της καλής μεταχείρισης των εκτρεφόμενων ψαριών κατά τη σφαγή

Χώρα	Νομοθεσία	Εθνικές κατευθυντήριες γραμμές ή ιδιωτικά πρότυπα
NO	Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 και ο κανονισμός αριθ. 1250/2006 της Νορβηγίας καθορίζουν τους κανόνες σχετικά με τις γενικές απαιτήσεις για την καλή μεταχείριση των ψαριών.	Ένα ολοκληρωμένο έγγραφο καθοδήγησης έχει καταρτιστεί για τον κλάδο από τη Νορβηγική Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (NFSA) σχετικά με τις απαιτήσεις για την καλή μεταχείριση των ψαριών υδατοκαλλιέργειας κατά τη σφαγή¹²
UK	- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 - Νόμος για την καλή μεταχείριση των ζώων, του 2006 - Κανονισμοί για την καλή μεταχείριση των ζώων κατά τη θανάτωση (Σκωτία), 2012 Κανονιστική πράξη αριθ. 321	Γνώμη σχετικά με την καλή μεταχείριση των εκτρεφόμενων ψαριών: Επιτροπή για την καλή μεταχείριση των εκτρεφόμενων

¹²https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/gjeldende_regelverk/veiledere/veileder_fiskevelferd_ved_slakteri_for_akvakulturdyr_2014.9471/binary/Veileder%20fiskevelferd%20ved%20slakteri%20for%20akvakulturdyr%202014

Χώρα	Νομοθεσία	Εθνικές κατευθυντήριες γραμμές ή ιδιωτικά πρότυπα
	του 2012. – Διάταγμα για την καλή διαβίωση των ζώων (Μεταφορές) (Αγγλία) του 2006 (και η αντίστοιχη νομοθεσία της Σκωτίας και της Ουαλίας).	ζώων 2014 – Κώδικας ορθής πρακτικής ¹³
IE	– Κανονισμός 1099/2009 – Νόμος για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, 2012	– Κώδικας πρακτικής για την υγεία των ψαριών όσον αφορά την υδατοκαλλιέργεια σολομοειδών στην Ιρλανδία (2014) – Εγχειρίδιο για την υγεία των εκτρεφόμενων σολομοειδών (2011) ¹⁴
PL	– Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009. Νόμος για την προστασία των ζώων (αριθ. 111, στοιχείο 724· του 1998 αριθ. 106 στοιχείο 668)	– ΚΩΔΙΚΑΣ ορθής πρακτικής (Kodeks Dobrej Praktyki)· 2014
CZ	– Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 – Νόμος αριθ. 246/1992 συλλ. και ακόλουθες τροποποιήσεις για την προστασία των ζώων από βάνανυση συμπεριφορά – Διάταγμα αριθ. 245/1996 συλλ. για τις μεθόδους αναισθητοποίησης/θανάτωσης – Διάταγμα αριθ. 382/2004 συλλ. για τις μεθόδους αναισθητοποίησης/θανάτωσης – Νόμος αριθ. 99/2004 σχετικά με τη διαχείριση τεχνητών λιμνών ιχθύων, μεταξύ άλλων και για σκοπούς εκτροφής	– Κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 5/2015 σχετικά με τα σημεία πώλησης ψαριών
– DE	– Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 – Νόμος για την προστασία των ζώων όσον αφορά τη θανάτωση και τη σφαγή (Verordnung zum Schutz von Tieren im Zusammenhang mit der Schlachtung oder Tötung und zur Durchführung der Verordnung (EG) Nr. 1099/2009 des Rates (Tierschutz-Schlachtverordnung - TierSchlV)	– Ορθές πρακτικές υγιεινής (1994) (Verordnung über die hygienischen Anforderungen an Fischereierzeugnisse) – Ορθές πρακτικές εκτροφής (κυπρίνου) σε τεχνητές λίμνες (gute fachliche Praxis der Teichwirtschaft in Brandenburg) –
DK	– Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 –	– Καμία (μελέτη της αρμόδιας αρχής)
FR	– Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 – Υπόμνημα 2007-8016 της DGAL της 16ης Ιανουαρίου 2007 (DGAL/SDSPA/N2007-8192)	– (Δεν δόθηκε απάντηση από την αρμόδια αρχή)
IT	– Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009	– Καμία (μελέτη της αρμόδιας αρχής)
GR	– Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009	– 2 εγκύκλιοι για την καλή μεταχείριση των εκτρεφόμενων

¹³<http://thecodeofgoodpractice.co.uk/chapters/>

¹⁴http://www.fishhealth.ie/FHU/sites/default/files/FHU_Files/Documents/FarmedSalmonidHealthHandbookOctober2011.pdf

Χώρα	Νομοθεσία	Εθνικές κατευθυντήριες γραμμές ή ιδιωτικά πρότυπα
		ψαριών (23/3/2015, 9/6/2015)
ES	– Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 –)	– Κώδικας πρακτικής για τη θανάτωση των ψαριών (Piscicultura, Guía de practica correctas para el sacrificio, 2016, AEONOR)

3. Κοινωνικοοικονομικά πορίσματα

Ο πίνακας 5 κατωτέρω δείχνει την εθνική παραγωγή από την υδατοκαλλιέργεια ψαριών, καρκινοειδών, μαλακίων και άλλων υδρόβιων οργανισμών στα 19 κράτη του ΕΟΧ που είναι οι κύριοι παραγωγοί υδατοκαλλιέργειας για τα έτη 2009-2013, και στα οποία αντιστοιχεί το 99 % της παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας στον ΕΟΧ. Ο πίνακας 6 παρέχει επισκόπηση της μέσης παραγωγής του συνόλου των εκτρεφόμενων ψαριών για τις χώρες στόχους της μελέτης.

Πίνακας 5. Παραγωγή υδατοκαλλιέργειας σε 19 κράτη του ΕΟΧ, 2009-2013 (1 000 τόνοι ζώντος βάρους)

Κράτος μέλος του ΕΟΧ	2009	2010	2011	2012	2013	Μεταβολή 2009-2013	Ποσοστό του συνόλου του ΕΟΧ, 2013
Νορβηγία	962	1 020	1 144	1 321	1 248	297%	50,5%
Ισπανία	267	252	272	264	224	-16,1%	9,0%
Ηνωμένο Βασίλειο	197	201	199	206	203	3,4 %	8,2 %
Γαλλία	234	225	207	205	201	-14,2 %	8,1 %
Ιταλία	162	153	164	163	163	0,1 %	6,6 %
Ελλάδα	122	121	111	111	114	-6,6 %	4,6 %
Κάτω Χώρες	56	67	44	46	60	8,5 %	2,4 %
Δανία	35	36	36	35	38	7,3 %	1,5 %
Πολωνία	37	31	29	32	35	-3,6 %	1,4 %
Ιρλανδία	48	46	44	36	34	-28,0 %	1,4 %
Γερμανία	39	41	39	26	25	-35,0 %	1,0 %
Τσεχική Δημοκρατία	20	20	21	21	19	-3,6 %	0,8 %
Ουγγαρία	15	14	16	15	15	0,6 %	0,6 %
Φινλανδία	14	12	11	13	14	-0,1 %	0,6 %
Σουηδία	9	11	13	14	13	56,5 %	0,5 %
Βουλγαρία	7	8	6	6	12	80,8 %	0,5 %
Κροατία	14	14	13	10	12	-15,5 %	0,5 %
Ρουμανία	13	9	8	10	11	-16,2 %	0,4 %
Πορτογαλία	7	8	9	10	10	49,6 %	0,4 %
Σύνολο 19 κρατών	2 255	2 290	2 386	2 544	2 451	8,7 %	99,1 %
Σύνολο ΕΟΧ	2 271	2 306	2 403	2 563	2 473	8,9 %	100,0 %

Πηγή: FAO Global Fishery and Aquaculture Statistics, Version 2016.1.2 (FAO, Παγκόσμιες στατιστικές αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, έκδοση 2016.1.2). Οι αριθμοί με πλάγια αποτελούν προβλέψεις

Πίνακας 6: Μέση παραγωγή ψαριών ανά επιχείρηση σε επιλεγμένα κράτη μέλη της ΕΕ

	Όγκος εθνικών πωλήσεων (σε τόνους)	Αριθμός επιχειρήσεων	Μέση παραγωγή ανά επιχείρηση (σε τόνους)
GR (2014)	118.080	248	476,1
UK (2013)	203.263	548	370,9
DK (2013)	46.297	130	356,1
IT (2013)	153.944	587	262,3
IE (2013)	34.667	283	122,5
ES (2013)	231.738	3.023	76,7

	Όγκος εθνικών πωλήσεων (σε τόνους)	Αριθμός επιχειρήσεων	Μέση παραγωγή ανά επιχείρηση (σε τόνους)
FR (2013)	227.601	2.988	76,2
PL (2013)	31.267	846	37,0
DE (2016)	20.936	5.952	3,5

Πηγή: Βάση δεδομένων της ΕΤΟΕΑ, εκτός από τη Γερμανία (Γερμανική Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία)

3.1. Οικονομική ανάλυση των πρακτικών σφαγής

Η κοινωνικοοικονομική ανάλυση της έκθεσης που εκπονήθηκε στο πλαίσιο της μελέτης εξέτασε τις διαφορές μεταξύ των πέντε ειδών ψαριών που εξετάστηκαν και μεταξύ των περιβαλλόντων (θαλάσσια ψυχρά ύδατα, θαλάσσιος χώρος της Μεσογείου, γλυκά ύδατα). Η εν λόγω ανάλυση έλαβε επίσης υπόψη τις διαφορές ως προς το μέγεθος των επιχειρήσεων και τις μεθόδους παραγωγής, καθώς είναι σημαντικοί παράγοντες για την αξιολόγηση της καλής μεταχείρισης των ψαριών. Οι περισσότερες από τις μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ επιχειρήσεων και χωρών οφείλονται σε άλλους παράγοντες κόστους, οι οποίοι δεν εξετάστηκαν στην έκθεση της μελέτης, όπως το κόστος των ιχθυοτροφών, το κόστος εργασίας και οι λειτουργικές δαπάνες¹⁵.

Για κάθε ένα από τα υπό εξέταση είδη στις χώρες της μελέτης, υπολογίστηκαν για τη μέση εκμετάλλευση υδατοκαλλιέργειας οι επιπρόσθετες επενδύσεις και το ετήσιο κόστος που συνεπάγεται η τήρηση βελτιωμένων πρακτικών καλής μεταχείρισης των ζώων από το 2009 για κάθε είδος που εξετάστηκε στη μελέτη. Στους υπολογισμούς αυτούς περιλαμβάνονται το πρόσθετο κόστος που συνδέεται με τη βελτίωση της μεταχείρισης κατά την αναισθητοποίηση, τη θανάτωση και τη σφαγή. Στους υπολογισμούς σχετικά με το επιπλέον σχετικό κόστος, υποθέτουμε ότι κάθε εκμετάλλευση υδατοκαλλιέργειας πρέπει να κατέχει τη δική της πρωτογενή μονάδα επεξεργασίας και ότι η μέση επιχείρηση δεν εφαρμόζει πρακτικές καλής μεταχείρισης.

Σολομός του Ατλαντικού

Για να πληρούνται τα πρότυπα του ΟΙΕ (βλ. τμήμα 2.1. της παρούσας έκθεσης), η μελέτη υποθέτει ότι σε κάθε εκμετάλλευση υδατοκαλλιέργειας χρειάζεται να γίνουν επενδύσεις είτε για ηλεκτρικό ή για μηχανικό εξοπλισμό αναισθητοποίησης, καθώς και για ένα ρομπότ αποκεφαλισμού, και διαπίστωσε ότι το επιπρόσθετο κόστος που συνεπάγεται η εφαρμογή βελτιωμένων πρακτικών καλής μεταχείρισης των ψαριών είναι σχετικά μικρό με κριτήριο το μέσο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων. Σύμφωνα με τη μελέτη, το μικρότερο επιπρόσθετο κόστος θα ανερχόταν σε περίπου 0,02 EUR/kg ή στο 0,5 % της τιμής πώλησης στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ το υψηλότερο κόστος στα 0,09 EUR/kg, δηλαδή σε λιγότερο 1,5 % της τιμής πώλησης στην Ιρλανδία. Στα σφαγεία με υψηλή απόδοση και το υψηλό κόστος εργασίας, η επένδυση μπορεί να οδηγήσει σε εξοικονόμηση κόστους. Ωστόσο, δεδομένου ότι, στα κράτη μέλη και τις χώρες του ΕΟΧ, υπάρχει ήδη υψηλό επίπεδο εκτέλεσης των πρακτικών καλής

¹⁵ Αυτοί οι παράγοντες κόστους εξετάστηκαν διεξοδικότερα και πληρέστερα στις εκθέσεις της ΕΤΟΕΑ σχετικά με την παραγωγή και τις οικονομικές επιδόσεις του κλάδου.

μεταχείρισης των ψαριών στον κλάδο εκτροφής σολομού, λίγες σχετικά επιχειρήσεις θα χρειαστεί να πραγματοποιήσουν επενδύσεις για να συμμορφωθούν με τα πρότυπα του ΟΙΕ και, κατά συνέπεια, ο αντίκτυπος στην ανταγωνιστικότητα είναι πολύ πιθανό να είναι μικρός.

Κυπρίνος

Η ύπαρξη οικονομιών κλίμακας στον όγκο σφαγίων έχει σημαντικό αντίκτυπο στο κόστος των μέτρων καλής μεταχείρισης. Το γεγονός αυτό κατέστη προφανές όταν αξιολογήθηκαν ως προς την καλή μεταχείριση κατά τη σφαγή, περιπτώσεις όπου την ηλεκτρική αναισθητοποίηση ακολουθεί αποκεφαλισμός, πρακτική που συνεπάγεται πολύ χαμηλότερο όγκο σφαγίων σε σύγκριση με τις τυπικές εκμεταλλεύσεις σολομοειδών. Παρατηρήθηκαν σημαντικές διακυμάνσεις του επιπλέον κόστους μεταξύ των χωρών που συμμετείχαν στην περιπτώσιολογική μελέτη, από 0,06 EUR/kg στην Πολωνία έως και 0,41 EUR/kg στη Ρουμανία και 0,58 EUR/kg στη Γερμανία.

Ο κυπρίνος καταναλώνεται κυρίως στη χώρα παραγωγής και δεν ήταν, ως επί το πλείστον, κερδοφόρος χωρίς επιδοτήσεις μεταξύ 2009 και 2013 στα τυπικά συστήματα παραγωγής. Οι μικρές εκμεταλλεύσεις είναι πιθανό να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία να επενδύουν στη βελτίωση της καλής μεταχείρισης των ψαριών και ενδέχεται να βρεθούν σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση. Δεδομένου ότι οι εξαγωγές (συμπεριλαμβανομένων των επανεξαγωγών) αντιστοιχούν σε ένα πολύ μικρό ποσοστό της παγκόσμιας παραγωγής κυπρίνου, οι επιπτώσεις των μέτρων καλής μεταχείρισης των ψαριών στη διεθνή ανταγωνιστικότητα αναμένεται να είναι περιορισμένες (παρόλο που οι επιπτώσεις στην τιμή κόστους μπορεί, όπως φαίνεται στο σχήμα 1, να είναι σημαντικές).

Ιριδίζουσα πέστροφα

Όσον αφορά τις επενδυτικές απαιτήσεις για τη συμμόρφωση με τα πρότυπα του ΟΙΕ όσον αφορά τη σφαγή ιριδίζουσας πέστροφας, η έκθεση της μελέτης βασίστηκε στις εξής υποθέσεις: 1) ηλεκτρική αναισθητοποίηση πριν από την έξοδο των ψαριών από το νερό· 2) αναισθητοποίηση με κρουστικό πλήγμα ύστερα από την έξοδο των ψαριών από το νερό, αμφότερες ακολουθούμενες από κοπή των βραγχίων με το χέρι. Όπως και στην περίπτωση των κυπρίνων, ο αντίκτυπος του επιπλέον κόστους ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με τις οικονομίες κλίμακας, με το εκτιμώμενο επιπρόσθετο κόστος να κυμαίνεται από μόλις 0,04 EUR/kg στη Δανία έως 0,24 EUR/kg στη Γαλλία. Στην Ιταλία, όπου τα σφαγεία έχουν υψηλή απόδοση και υψηλό κόστος εργασίας, αναφέρθηκε εξοικονόμηση πόρων ύψους 0,06 EUR/kg. Η αναισθητοποίηση με κτύπημα είναι η πιο δαπανηρή επιλογή και ο αντίκτυπος στο κόστος θα είναι μεγαλύτερος για τις μικρές εκμεταλλεύσεις, όπως στη Γαλλία.

Λαβράκι και τσιπούρα

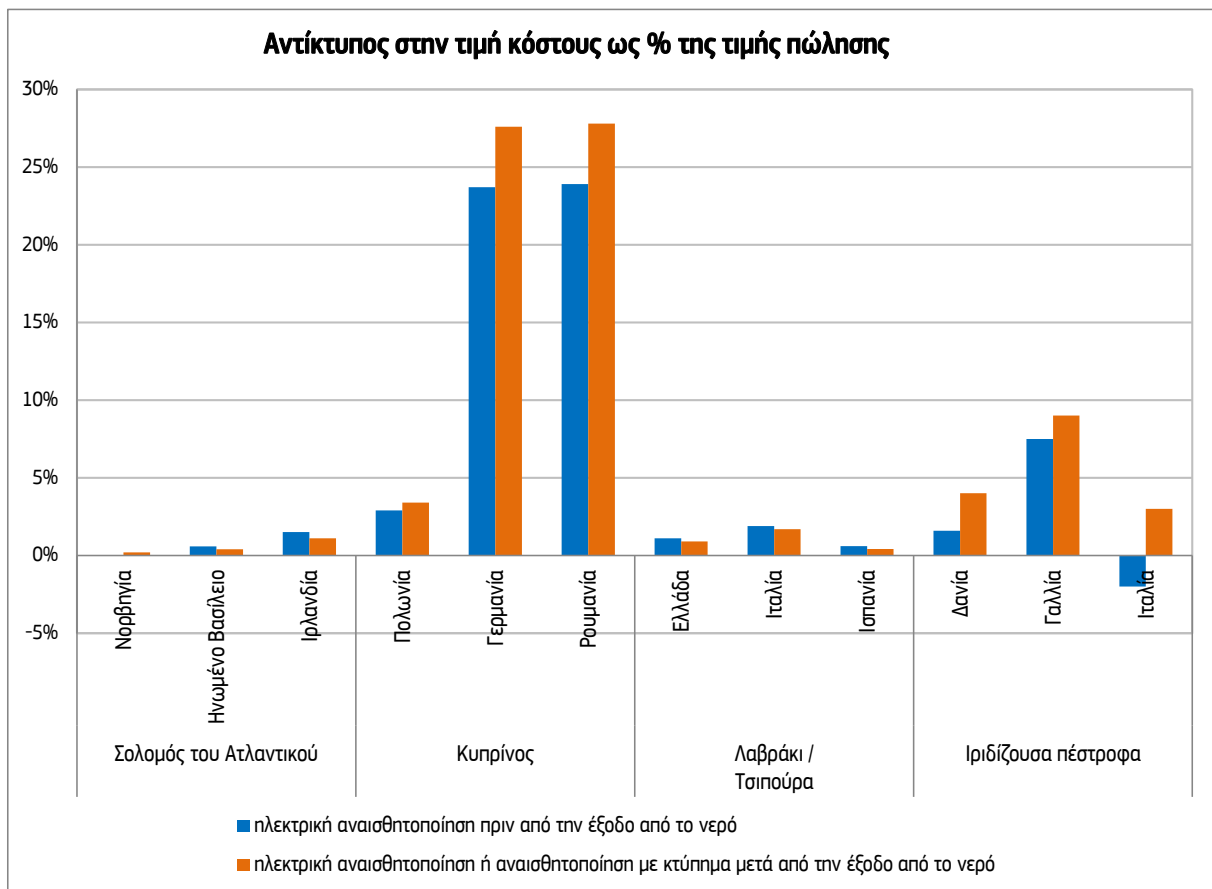
Τόσο για το λαβράκι όσο και για την τσιπούρα οι επενδύσεις που θεωρείται ότι θα βελτιώσουν την καλή μεταχείριση είναι οι εξής: 1) η ηλεκτρική αναισθητοποίηση πριν από την έξοδο των ψαριών από το νερό· και 2) η ηλεκτρική αναισθητοποίηση μετά την έξοδο από το νερό, αμφότερες ακολουθούμενες από ψύξη σε ένα μείγμα πάγου και θαλάσσιου νερού.

Το επιπρόσθετο κόστος ανά μονάδα διαφέρει ελαφρώς μεταξύ των μεθόδων, αλλά διαφέρει σε μεγαλύτερο βαθμό μεταξύ των χωρών ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης. Στην Ισπανία —με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις— το επιπρόσθετο μοναδιαίο κόστος ήταν 0,04 EUR/kg και για τις δύο μεθόδους. Στην Ελλάδα το εν λόγω κόστος ανερχόταν στα 0,05 έως 0,06 EUR/kg ανάλογα με τη μέθοδο και στην Ιταλία —με τις μικρότερες επιχειρήσεις— στα 0,11 έως 0,13 EUR/kg. Αν και η αύξηση του κόστους είναι αρκετά μικρή, ακόμα και για τους παραγωγούς που παράγουν σχετικά μικρούς όγκους όπως στην Ιταλία, τα περιθώρια κέρδους στις περισσότερες από αυτές τις εκμεταλλεύσεις ίσως αποτρέψουν την πραγματοποίηση επενδύσεων από τους παραγωγούς.

Συνολικά, η έκθεση της μελέτης διαπίστωσε ότι, εν γένει, ούτε η παραγωγή λαβρακιού και τσιπούρας ήταν κερδοφόρα χωρίς επιδοτήσεις κατά την περίοδο 2009 και 2013 στα κράτη μέλη με τη σημαντικότερη παραγωγή. Ως εκ τούτου, ενδέχεται να είναι δύσκολο για τους παραγωγούς να προβούν στις αναγκαίες επενδύσεις για τη βελτίωση των προτύπων καλής μεταχείρισης.

Το σχήμα 1 παρουσιάζει μια συνοπτική επισκόπηση του αντίκτυπου που έχει η επίτευξη βελτιωμένων πρακτικών καλής μεταχείρισης των ζώων στην τιμή κόστους των εκτρεφόμενων ψαριών στις χώρες της περιπτώσιολογικής μελέτης (EUR/kg).

Σχήμα 1: Ο αντίκτυπος της επίτευξης βελτιωμένων πρακτικών καλής μεταχείρισης των ζώων στην τιμή κόστους των εκτρεφόμενων ψαριών στις χώρες της περιπτωσιολογικής μελέτης



4. Περιορισμοί των πορισμάτων

Για την οικονομική ανάλυση που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της μελέτης που ανατέθηκε χρησιμοποιήθηκαν τα πολύ περιορισμένα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με το κόστος του εξοπλισμού που απαιτείται για τη βελτίωση της μεταχείρισης των ψαριών κατά τη σφαγή. Η ανάλυση βασίζεται στη μέση επιχείρηση για κάθε είδος σε καθεμία από τις χώρες της περιπτωσιολογικής μελέτης. Ωστόσο, θεωρείται ότι οι επιχειρήσεις με υψηλή απόδοση επιτυγχάνουν οικονομίες κλίμακας. Η οικονομική απόδοση των επενδύσεων θα διαφέρει επίσης σημαντικά μεταξύ των διαφόρων ειδών ψαριών.

Για επιχειρήσεις με χαμηλότερο ετήσιο όγκο παραγωγής, το επενδυτικό κόστος είναι σημαντικά υψηλότερο σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις μεγαλύτερης κλίμακας. Η δυναμικότητα του προσδιοριζόμενου εξοπλισμού είναι τέτοια ώστε ο εξοπλισμός πιθανόν να παραμένει εκτός χρήσης για σημαντικά χρονικά διαστήματα. Είναι πιθανό να τεθεί στη διάθεση των επιχειρήσεων μικρότερης κλίμακας εναλλακτικός –χαμηλότερου κόστους– εξοπλισμός. Ωστόσο, δεν υπήρχαν διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τέτοιου είδους εναλλακτικές επιλογές κατά τη στιγμή της μελέτης.

Ένας περαιτέρω περιορισμός των πορισμάτων αφορά την ποιότητα των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια της μελέτης για το πραγματικό κόστος της αναισθητοποίησης και της θανάτωσης, τα οποία ήταν κυρίως οικονομικά και εμπορικά στοιχεία εμπιστευτικού χαρακτήρα. Αυτό οφειλόταν κυρίως στο χαμηλό ποσοστό απαντήσεων από τον κλάδο παραγωγής ή στο γεγονός ότι οι λογιστικές πρακτικές των επιχειρήσεων δεν προέβλεπαν ανάλυση των εξόδων αυτών. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο κλάδος δεν έδινε επαρκή στοιχεία για το κόστος, λαμβάνονταν εκτιμήσεις από τους κατασκευαστές εξοπλισμού, οι οποίες ενδέχεται να μην αντανακλούν το πραγματικό λειτουργικό κόστος. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η μελέτη επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς, 2009-2013, η οποία μπορεί να μην αντικατοπτρίζει τις τάσεις για μεγαλύτερη χρονική περίοδο ή για την μετέπειτα περίοδο.

5. Συμπεράσματα

Συνολικά, οι γενικές απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 που ισχύουν για την καλή μεταχείριση των ψαριών κατά τη σφαγή έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη ενός πλαισίου όσον αφορά την εθνική νομοθεσία και κατευθυντήριες γραμμές για την καλή μεταχείριση των εκτρεφόμενων ψαριών στην ΕΕ, ιδίως του σολομού του Ατλαντικού.

Το επίπεδο συμμόρφωσης με τα πρότυπα του ΟΙΕ κατά τη σφαγή ποικίλλει ανάλογα με το είδος που εξετάζεται. Για τον σολομό του Ατλαντικού έχουν επιτευχθεί, ως επί το πλείστον, βέλτιστες πρακτικές στις χώρες που εξετάστηκαν από την περιπτωσιολογική μελέτη, με πολύ λίγες εξαιρέσεις. Για τον κυπρίνο και την ιριδίζουσα πέστροφα, ο βαθμός συμμόρφωσης ποικίλλει ανάλογα με τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο. Για το λαβράκι και την τσιπούρα, δεν έχει επιτευχθεί συμμόρφωση με τα πρότυπα του ΟΙΕ στις χώρες της μελέτης.

Η οικονομική ανάλυση δείχνει ότι οι διαφορές του κόστους παραγωγής οφείλονται κυρίως στη διάρθρωση του κλάδου παραγωγής, ενώ ιδιαίτερα οφέλη αποκομίζουν οι οικονομίες κλίμακας. Στην περίπτωση που υπάρχουν τέτοιες οικονομίες κλίμακας, η βελτίωση των πρακτικών καλής μεταχείρισης θα έχει πιθανώς μικρό μόνο αντίκτυπο στην τιμή κόστους, ενώ για τις μικρότερες εκμεταλλεύσεις ο αντίκτυπος ενδέχεται να είναι πολύ μεγαλύτερος. Οι περισσότερες από τις μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ επιχειρήσεων και χωρών οφείλονται σε άλλους παράγοντες κόστους, όπως το κόστος των ιχθυοτροφών, το κόστος εργασίας και οι λειτουργικές δαπάνες.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση των μεγαλύτερων εκμεταλλεύσεων σολομού του Ατλαντικού και ιριδίζουσας πέστροφας διαπιστώθηκε ότι οι επενδύσεις στη βελτίωση της καλής μεταχείρισης θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εξοικονόμηση εργατικού κόστους, κάτι που, ενδεχομένως, θα αντιστάθμιζε το κόστος της επένδυσης.

Όπως προκύπτει από τα πορίσματα στα οποία κατέληξε η έκθεση της μελέτης, παρατηρείται σταδιακή αλλά συνεχή βελτίωση όσον αφορά την καλή μεταχείριση των ψαριών στο σύνολο του κλάδου παραγωγής, όπως αποδεικνύεται από την αυξανόμενη χρήση λιγότερο βάνανσων μεθόδων όπως η ηλεκτρική αναισθητοποίηση, τη σταδιακή κατάργηση άλλων όπως η

αναισθητοποίηση με CO₂¹⁶ και την υιοθέτηση ιδιωτικών προτύπων. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω βελτιώσεις για να ενισχυθεί η καλή μεταχείριση ορισμένων ειδών ψαριών, όπως το λαβράκι και η τσιπούρα. Τα πορίσματα της μελέτης αυτής υποστηρίζονται επίσης από την έκθεση επισκόπησης της Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο 2014 — 2015¹⁷.

Στο παρόν στάδιο, η Επιτροπή θεωρεί ότι, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, δεν είναι σκόπιμο να προτείνει ειδικές απαιτήσεις για την προστασία των ψαριών κατά τη θανάτωση, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι στόχοι του κανονισμού μπορούν εξίσου να επιτευχθούν με προαιρετικά μέτρα, όπως αποδεικνύεται από τις βελτιώσεις που πέτυχε ο κλάδος παραγωγής τα πρόσφατα έτη. Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι πρόκειται για έναν συγκριτικά νέο και πολύ ετερογενή τομέα σε σύγκριση με άλλα παραδοσιακά συστήματα εκτροφής ζώων, ενώ η τεχνολογία για τη βελτίωση της καλής μεταχείρισης των ζώων εξελίσσεται συνεχώς. Ενόψει των συνεχών αυτών εξελίξεων, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι περαιτέρω καθοδήγηση θα μπορούσε να επιτευχθεί, αν χρειαστεί, καλύτερα σε επίπεδο κρατών μελών. Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί την πρόοδο που συντελείται στον τομέα αυτό.

Ωστόσο, πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω έρευνα με σκοπό να διαμορφώνονται ειδικά συστήματα για τα είδη ψαριών για τα οποία απαιτείται η ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών τεχνικών.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί απαραίτητη τη διεξαγωγή περαιτέρω διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων προκειμένου να προωθηθούν ειδικές πρωτοβουλίες και έργα στον εν λόγω τομέα, τα οποία θα μπορούσαν να είναι αμοιβαία επωφελή τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και από την άποψη της καλής μεταχείρισης των ζώων. Με βάση τα παραπάνω, η Επιτροπή διαμόρφωσε ένα πιο συστηματικό και ορατό πλαίσιο για τον διάλογο αυτό, μέσω της πλατφόρμας της ΕΕ για την καλή μεταχείριση των ζώων¹⁸. Πρωταρχικός στόχος της πλατφόρμας αυτής είναι να επιτρέψει στα ενδιαφερόμενα μέρη (οργανώσεις προστασίας των ζώων, επιστήμονες, κτηνιάτρους, εκτροφείς, μονάδες μεταποίησης τροφίμων, εμπόρους λιανικής πώλησης τροφίμων, κ.λπ.) να εκφράζουν τους προβληματισμούς τους, να μοιραστούν τις γνώσεις και τους πόρους τους προκειμένου να αναπτύξουν κοινές δραστηριότητες.

¹⁶ Οι αρχές των Κάτω Χωρών κοινοποίησαν στην Επιτροπή στις 17-10-2017 ένα νέο σχέδιο εθνικού κανονισμού για την κατάργηση ορισμένων παραδοσιακών μεθόδων που χρησιμοποιούνται σήμερα για τη θανάτωση του ευρωπαϊκού χελιού και την υιοθέτηση μη βάνανσων μεθόδων ηλεκτρικής αναισθητοποίησης (κοινοποίηση 2017/0406/NL)

¹⁷ Έκθεση επισκόπησης σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για την υδατοκαλλιέργεια ψαριών με περύγια (2015) http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=95

¹⁸ Απόφαση της Επιτροπής, της 24 Ιανουαρίου 2017, για τη σύσταση της ομάδας εμπειρογνομόνων της Επιτροπής με την ονομασία «Πλατφόρμα για την καλή μεταχείριση των ζώων», C/2017/0280 (ΕΕ C 31 της 31.1.2017, σ. 61).